

سیدمقداد حسینی، معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی:

موفقیت را برای دانش‌آموزان رسیدن به یک نقطه تعریف نکنیم

نیره ساری

به گفته معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی مهم‌ترین ویژگی‌ای که باید در سال‌های اولیه زندگی بچه‌ها به واسطه آن رشد شناختی پیدا می‌کنند تقویت شود، میزان تمرکز بچه‌هاست؛ بچه‌هایی که بتوانند تمرکز خود را تا مقطع دوم دبستان ارتقا دهند،

میزان توجه‌شان در کلاس به صورت ناخودآگاه تا دوران تحصیلات عالی‌به بالا خواهد بود. سیدمقداد حسینی، معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی در گفت‌وگو با «جوان» اظهار داشت: ساختارها به سمتی پیش‌رفته که خانواده‌ها پذیرفتند تربیت و آموزش فرزندان خود را به دولت و حاکمیت بسپارند،

در حالی که این مسیر غلطی است و این نظام‌سازی‌ها، طرح‌واره‌های ذهنی را برای خانواده‌ها شکل داده است. معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی با تأکید بر دشواری مسیر خانواده‌ها به دلیل تکیه بر این طرح‌واره‌ها ادامه داد: نهادهای سازمانی ما اقتدر همراه با خانواده نیستند که خانواده در این موضوع مشارکت داشته باشد تا خودشان بتوانند مسیر را برای فرزندان‌شان هموار کنند، مگر خانواده‌هایی که خود مستقلاً اهداف و چشم‌اندازی را برای فرزندان‌شان در نظر گرفته باشند که در این صورت به شکل غیررسمی، مسیرهایی را کنار سازمان‌ها و نهادهای تعلیم و تربیت رسمی برای فرزندان‌شان فراهم می‌کنند اما تعداد این خانواده‌ها نیز در کشور زیاد نیست.

که بیرون از خانواده، این سازمان و نهاد خشک، بسته و غیرمنعطف با نگاه تمرکزگرایی باشد، باعث خواهد شد خانواده‌فاصله بیشتری از این موضوع بگیرد و این موضوع به شکل گیری دوگانگی و انزوی فرزندان در خانواده‌ها

امین حشمتی، کارشناس ارشد مشاوره و روان‌درمان کودک و نوجوان:

بی‌میلی دانش‌آموزان به درس خواندن ریشه در رفتار والدین و معلمان دارد

بعد از سه‌ماه از شروع سال تحصیلی، برخی دانش‌آموزان هنوز برای درس خواندن بی‌انگیزه هستند. این بی‌انگیزگی می‌تواند دلایل مختلفی مانند بی‌هدفی، نارضایتی از شیوه تدریس، فشارهای اضافی یا عدم تطابق با شرایط مدرسه باشد. برای حل این مشکل، باید نیازهای دانش‌آموزان را شناسایی و فضایی پویا و جذاب برای یادگیری آنها ایجاد کنیم تا علاقه به تحصیل افزایش یابد. «جوان» با امین حشمتی، کارشناس ارشد مشاوره و روان‌درمان کودک و نوجوان گفت‌وگویی داشته است. او معتقد است تغییرات در سبک زندگی می‌تواند بر عادات تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. اگر والدین و معلمان با دید باز به این تغییرات نگاه کنند و آنها

چگونه می‌توان ریشه‌فشارهای تحصیلی بر دانش‌آموزان را شناسایی و به جای تمرکز بر تنبیه، از روش‌های سازنده برای کاهش این فشارها و بهبود رفتار و عملکرد آنها استفاده کرد؟

فشار در هر زمینه‌ای به خصوص تحصیلی، مطمئناً با عواقبی همراه خواهد بود که نمونه بارز آن را می‌توانیم در دانش‌آموزانی ببینیم که باعث بی‌نظمی در محیط مدرسه می‌شوند یا در فراگیری تحصیل با معلم همکاری نمی‌کنند. به زبان ساده هر موقع دانش‌آموز بی‌انضباطی می‌کند یا درس نمی‌خواند، باید متوجه شویم او با بی‌انضاطی و درس نخواندن پیام اعتراض آمیزی را از شرایط ناخوشایند به والدین و اعضای مدرسه می‌رساند.

علاوه بر فشار تحصیلی، چه عواملی در خانواده و جامعه می‌توانند باعث بی‌علاقگی دانش‌آموزان به درس خواندن شوند؟

فقدان تعادل در خانه و مدرسه موجب بی‌علاقگی دانش‌آموزان به درس می‌شود، یعنی والدین و معلمان در خانه و مدرسه یا سختگیری دارند یا سهل‌گیری یا فرزندشان را کوچک می‌شمارند یا بیش از حد توان‌شان از او انتظار دارند یا او را دائماً کنترل می‌کنند یا او را نادیده می‌گیرند. خلاصه اینکه مهم‌ترین عامل در ایجاد بی‌میلی به درس خواندن نبود تعادل در رفتار والدین و معلمان است.

آیا استفاده از تکنولوژی و شبکه‌های اجتماعی عاملی برای کم‌شدن علاقه دانش‌آموزان به درس خواندن است؟

چه توصیه‌هایی در این زمینه دارید؟

تکنولوژی مثل یک شمشیر دو لبه می‌ماند، هم می‌تواند اثرات مثبت و هم اثرات منفی داشته باشد. یقیناً استفاده بیش از حد از آن با خود مضراتی را به همراه دارد. متأسفانه در سال‌های اخیر سندرمی به نام

سندرم صفحات الکترونیک به موضوعات گسترده روان‌شناختی افزوده شده که بودن چنین سندرمی فقط به دلیل استفاده بیش از حد تکنولوژی است. این سندرم اثرات ناخوشایندی بر زندگی همه ما وارد کرده که اصلی‌ترین آنها در فرایندهای فکری، شناختی و میزان یادگیری دانش‌آموزان مبتلا به این سندرم قابل‌رویت است، با این حال قرار نیست فرزندان‌را از تکنولوژی و به خصوص سرگرمی‌های آن منع کنیم اما باید نسبت به این موضوع خیلی مسئولانه عمل کنیم، طوری که اجازه ندهیم بچه‌ها بیش از ۴۵ دقیقه در روز از آن استفاده کنند، وجود چنین محدودیت زمانی سبب می‌شود آنها به تکنولوژی وابسته نشوند و بتوانند فرایندهای فکری خود را به اجرا درآورند.

نظر شما درباره روش‌های تدریس سنتی و استفاده از کتاب‌های درسی کلاسیک چیست؟ آیا این روش می‌تواند باعث بی‌میلی به درس خواندن شود؟

همان‌طور که گفته‌اند، ترکیب علم روز و دانش کهن باعث پیشرفت می‌شود، چون انسان همیشه در حال تکامل است، اگر از روش‌هایی استفاده کنیم که فقط در زمان گذشته کاربرد داشته و از امکانات جدید بهره نبریم، ممکن است دانش‌آموزان بی‌علاقه شوند، به همین دلیل یک معلم باید نه‌تنها از تغییرات ترسد، بلکه باید همیشه برای یادگیری و به‌روزرسانی دانش و تجربه‌های خود تلاش کند.

آیا تغییر در سبک زندگی می‌تواند باعث تغییر عادات‌های تحصیلی و افزایش علاقه به مطالعه در دانش‌آموزان شود؟

تغییر در سبک زندگی تأثیرات گسترده‌ای بر بسیاری از جنبه‌های زندگی از جمله عادات تحصیلی داشته است. به عبارت دیگر، وقتی سبک زندگی افراد تغییر می‌کند، عادات‌ها و روش‌های یادگیری آنها نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد و ممکن است دانش‌آموزان با شیوه‌های

را بپذیرند، شرایط برای دانش‌آموزان راحت‌تر می‌شود و آنها در یادگیری موفق‌تر خواهند بود. به گفته وی علاقه دانش‌آموزان به مطالعه کتاب‌های درسی و غیر درسی باید از روی اختیار و بدون فشار باشد. از طرفی توجه والدین به مطالعه می‌تواند الگوی خوبی برای فرزندان باشد. حشمتی درباره کتابخانه‌های مدارس نیز می‌گوید: این کتابخانه‌ها باید فضایی مشابه کتابخانه‌های عمومی داشته باشند تا دانش‌آموزان نه تنها مطالعه کنند، بلکه از مسئولیت‌پذیری و امانداری نیز بهره‌مند شوند، او همچنین تأکید می‌کند: ارتباط کیفی معلم با دانش‌آموزان بسیار مهم است. احترام متقابل، گوش دادن فعال، شوخ‌طبعی و برگزاری جلسات کلاسی مشارکتی می‌تواند به یادگیری بهتر دانش‌آموزان کمک کند. نظرات این کارشناس را در گفت‌وگو با «جوان» می‌خوانید.

فقدان تعادل در خانه و مدرسه موجب بی‌علاقگی دانش‌آموزان به درس می‌شود، یعنی والدین و معلمان در خانه و مدرسه یا سختگیری دارند یا سهل‌گیری یا فرزندشان را کوچک می‌شمارند یا بیش از حد توان‌شان از او انتظار دارند یا او را دائماً کنترل می‌کنند یا او را نادیده می‌گیرند. خلاصه اینکه مهم‌ترین عامل در ایجاد بی‌میلی به درس خواندن نبود تعادل در رفتار والدین و معلمان است.

جدیدی برای یادگیری مواجه شوند که با گذشته متفاوت است، با این حال میزان علاقه و انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری در چنین شرایطی تا حد زیادی به نحوه واکنش و سازگاری والدین و معلمان با تغییرات بستگی دارد. در حقیقت، اگر والدین و معلمان بتوانند به تغییرات پیش‌آمده به‌عنوان بخشی طبیعی از زندگی نگاه کنند و آنها

شکل‌گیری یک پدر خوب، یک مادر موفق یا یک کنشگر فعال اجتماعی تعریف می‌کنند که در این صورت هم والدین باید به جست‌وجوی مدرسه خاصی در این حوزه‌ها بروند.

معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی خاطر نشان کرد: با توجه به فاصله‌تعلیمی بین نظام رسمی تعلیم و تربیت و خانواده، خانواده‌ها برای موفقیت فرزندان خود به سمت فضای غیررسمی سوق داده می‌شوند و چه بسا که در آینده، دانش‌آموزان مطالب را کاملاً از فضای مجازی دریافت کنند و دیگر نیازی نبینند که دوره‌های آموزشی را در مدارس یا از طریق معلمان دنبال کنند، بنابراین این فضا تقویت خواهد شد و برای اینکه این فضا تقویت نشود، باید تعامل بین نظام رسمی و غیررسمی خانواده را بیشتر کرد.

■ **ضرورت تربیت و آموزش در یک فضای تعاملی** حسینی با بیان اینکه بیت حاکمیت باید تنظیم‌گری و تسهیل‌گری باشد، گفت: حاکمیت نباید تربیت و آموزش را از خانواده سلب و نباید هم کاملاً آن را رها کند بلکه باید یک فضای تعاملی ایجاد کند. در حال حاضر اقتدر فضای حاکمیتی و تمرکزگرایی در نظام تربیت و آموزش را زیاد کرده‌ایم که به خانواده‌ها اجازه تعامل نمی‌دهیم و خانواده‌ها هم مجبور می‌شوند به سمت فضای غیررسمی بروند که کنترل و تنظیم‌گری این فضا هم به مراتب

سخت‌تر خواهد بود، آن طرف شاهد تمرکزگرایی شدید و این طرف شاهد رهایی خواهیم بود.

وی با تأکید بر اینکه کسب هر موفقیتی با هر پارادایم فکری تدریجی است و دفعاً اتفاق نخواهد افتاد، بیان کرد: مسیر کسب موفقیت از دوره کودکی و حتی دوره پیش از دبستان اتفاق خواهد افتاد. مهم‌ترین ویژگی‌ای که باید در سال‌های اولیه زندگی بچه‌ها به واسطه آن رشد شناختی که پیدا می‌کنند تقویت شود، میزان تمرکز بچه‌هاست؛ بچه‌هایی که بتوانند تمرکز خود را تا مقطع دوم دبستان ارتقا دهند میزان توجه‌شان در کلاس به صورت ناخودآگاه تا دوران تحصیلات عالی‌به بالا خواهد بود.

معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای انقلاب فرهنگی تصریح کرد: خانواده‌ها به واسطه آنکه در سه سال آخر تحصیل در مدرسه، موفقیت را در کنکور و دانشگاه‌های برتر می‌بینند و از جهت آنکه کنکور و سه سال آخر تحصیل مقداری به سمت تکنیکال رفته است، تنها یادگیری یکسری تکنیک‌ها می‌تواند کمک کند که بچه‌ها به موفقیت برسند، در حالی که یادگیری تکنیک، موفقیت نیست، کما اینکه می‌بینیم بچه‌هایی که سال‌های آخر تحصیلی تلاش زیادی می‌کنند و به دانشگاه‌های خوبی هم راه می‌یابند، در نهایت افراد موفق نیستند.

■ **موفقیت رسیدن به یک نقطه خاص نیست** حسینی افزود: ما موفقیت را برای دانش‌آموزان یک نقطه می‌بینیم در حالی که موفقیت یک نقطه نیست، یک فرایند است. موفقیت در یک پیوستاری، معنا پیدا می‌کند. برای شناخت موفقیت باید مسیر کل زندگی را دید و حرکت‌مان حرکت متعالی باشد نه اینکه رسیدن به یک نقطه خاص را موفقیت بدانیم.

وی در پایان اظهار داشت: در جهت موفقیت و تعلیم و تربیت صحیح فرزندان باید یادآور شوم که بچه‌ها منحصر به فرد هستند و نقطه شروع هر بچه‌ای با بچه دیگر و استعداد آنها متفاوت است، بنابراین بچه‌ها قابل مقایسه باهم نیستند و هر شخص دنیای منحصر به فرد خود را دارد.

معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی با بیان اینکه از مقایسه بچه‌ها باهم باید پرهیز شود، خاطر نشان کرد: تمام تلاش ما برای فرزندان خود باید ایجاد بستر مناسب برای شکوفایی استعدادهای مختلف فرزندان باشد تا بچه بتوانند در ابعاد مختلف، خود را پیدا کنند. انسان ساحت‌های متفاوتی دارد و برای رشد ساحت‌های متفاوت و متوازن باهم، باید خانواده مسیر رشد کودک را فراهم کند و توجه ما نباید تنها به بخشی از ساحت‌ها باشد.

دانش‌آموزان تدریس شود؟

شیوه‌های گوناگونی برای مطالعه وجود دارد که اگر بخواهد حتی به صورت خلاصه دربیاید، در قالب یک کتاب درسی نمی‌گنجند و از طرفی مطالعه شیوه‌های مختلف مطالعه شاید وقت‌گیر یا حتی امری بیپهوه باشد. بهتر این است تیم مشاوره مدرسه در بخش مشاوره تحصیلی بیشتر وارد عمل شود تا مشاوره تحصیلی به دانش‌آموز بدهد که متناسب با شخص او باشد.

■ **کتابخانه‌های مدارس باید چه ویژگی‌ها و برنامه‌هایی داشته باشند تا دانش‌آموزان را به استفاده از کتابخانه و مطالعه بیشتر تشویق کنند؟**

کتابخانه‌های مدارس باید شبیه کتابخانه‌های عمومی عمل کنند تا دانش‌آموزان از همان ابتدا با اصول اجتماعی آشنا شوند، مانند کتابخانه‌های عمومی که فضایی ساکت برای مطالعه دارند و کتاب‌ها را به صورت امانت می‌دهند، در مدارس هم باید این اصول رعایت شود. این‌طور دانش‌آموزان علاوه بر خواندن کتاب و افزایش اطلاعات خود، مسئولیت‌پذیری، امانداری و احترام به حقوق دیگران را هم یاد می‌گیرند.

چگونه می‌توان دانش‌آموزان را به اهمیت یادگیری و علاقه به مطالعه تشویق کرد؟

مهم‌ترین چیز در آموزش، کیفیت ارتباط معلم با دانش‌آموز است. خود ما هنوز هم معلم‌هایی را که ارتباط خوبی با ما نداشته‌ند به یاد می‌آوریم و معمولاً در درس آنها موفق‌تر بودیم. پس باید به یاد داشته باشیم که احترام متقابل، اهمیت دادن به دانش‌آموزان، گوش دادن به آنها، شوخ‌طبعی، توجه به علاقه‌های دانش‌آموزان، مشارکت دادن آنها در فعالیت‌های کلاسی و برگزاری نشست‌های کلاسی می‌تواند به فهم و یادگیری بهتر آنها کمک کند.